

اماکن مقدس و زیارتی یهودیان ایران

قابل توجه بازدید کنندگان گرامی: بعثت کثرت مطالب در آرشیو ما، این بخش هر چند گاه یکبار تکمیل و تصحیح میگردد. لطفا مجدداً از این بخش در ماههای آینده دیدن فرمائید. آخرین تغییر در تاریخ: 19/8/2005

-----*-----

مقبره استر و مردخای - (همدان):

آرامگاه استر و مردخای ۲۵۰۰ سال است که یکی از مهمترین بناهای زیارتی تاریخی یهودیان ایران بشمار می آید. این مقبره در همدان یکی از یادمانهای مذهبی یهودیان است که هر ساله زائران کثیری و کسانی از دیگر کشورها آن بازدید میکنند.

بنابر روایت های تاریخی، این بنا، آرامگاهی برای "استر" و عمویش "مردخای" است که در جریان بر ملا شدن نقشه قتل عام یهودیان ایران به افراد قابل احترام و مقدسی تبدیل شده اند.

استر ملکه خشایار شاه بود که ۴۷۵ سال پیش از میلاد مسیح بر ایران سلطنت میکرد. استر در اصل یهودی زاده بود که به همراه دیگر اسرای یهودی از اورشلیم به سرزمین پارس آمد و پس از مرگ پدر و مادرش توسط مردخای عموی خود به فرزندگی پذیرفته شد. مردخای، کفاش بوده و به شکل غیر مترقبه ای از توطئه ای که علیه خشایار شاه در جریان بود مطلع میشود. پس از خنثی شدن توطئه، شاه خود را مدیون مردخای میدانند و می گوید من زمانی این جریان را جبران میکنم. چند سال پس از این اتفاق، هامان، وزیر خشایار شاه، توطئه ای می چیند تا تمام یهودیان ایران را در یک روز مشخص قتل عام کند و این زمان را به تمام استان ها اعلام می کند. استر از این جریان با خبر میشود و از پادشاه میخواهد تا با جلوگیری از اجرای این توطئه، دین خود را ادا کند. پادشاه نیز با دستگیری وزیر و کارگزارانش، توطئه قتل عام یهودیان را نافرجام می گذارد. از آن زمان، یهودیان جشنی را در اواخر اسفندماه به نام "پوریم" (یا جشن قرعه ها) به همین مناسبت برگزار و در طول سال، مکانی را که استر و مردخای در آن دفن شده اند، زیارت می کنند.

مقبره استر و مردخای در مرکز شهر همدان که از آثار تاریخی و توریستی کشور بشمار می رود و مهمترین زیارتگاه دینی یهودیان ایرانی می باشد با مصالحی چون سنگ و آجر و به سبک بناهای دوره اسلامی بنا شده است. از شکل ظاهری بنا و سبک معماری آن چنین به نظر می رسد که این آرامگاه در قرن هفتم هجری بر روی پایه های بنای قدیمی تر که متعلق به قرن سوم هجری بوده ساخته شده است. در فضای مربع شکل مقبره ها دو صندوق منبت کاری شده روی قبرها قرار دارد. بر بالای قبر جنوبی که آن را به استر نسبت می دهند، صندوق منبت کاری نفیس و قدیمی تری به چشم می خورد و صندوق دوم به روی قبر مردخای بسیار شبیه صندوق اول است در حدود سال ۱۳۰۰ توسط استاد عنایت الله حضرت قلی تویسرکانی که یکی از منبت کاران برجسته زمان خود بود، ساخته شده است. در بالای دیوار مقبره نیز کتیبه ای به زبان عبری و به شکل برجسته گچ بری شده است که مانند خطوط عبری روی صندوق استر متعلق به قرن های هشتم یا نهم هجری هستند.

احمد ترابی - کارشناس اداره میراث فرهنگی و گردشگری همدان میگوید: یهودیان ایران بین سالهای ۴۸۶ تا ۴۴۵ پیش از میلاد مسیح برای پاسداشت خدمات استر و مردخای آرامگاهی برای آنها ساختند. این بنای چهارگوش آجری با گنبدی برفراز آن، یادگاری است از قرن هفتم هجری قمری که به دستور ارغون شاه بر پایه های بنای قدیمی تر بنا شده است. ورودی این آرامگاه در کوتاه سنگی است که توسط کلون باز و بسته میشود و به دلیل ارتفاع کم آن باید خمیده وارد آرامگاه شد. کتیبه های کوچک و بزرگ سنگی و گچ بری های خط عبری و آرامی که در آنها ده فرمان حضرت موسی نیز حک شده است، بر دیوارهای داخلی بنا قرار دارد. بنا، گنبدی سه پوسته دارد که از آجر و ملات گچ و خاک درست شده است.

موریس معتمد - نماینده کلیسای در ایران نیز در این رابطه میگوید: پارچه از جمله چیزهایی است که زائران این آرامگاه برای پوشاندن صندوق های قبرها به این مقبره می دهند. همچنین برخی از مردم که بچه دار نمی شوند نذر میکنند و پس از گرفتن حاجت، موی فرزند خود را در این آرامگاه کوتاه میکنند. این بنا با متولی گری خارج از مجموعه مدیریت میراث فرهنگی به نسبت دیگر بناهای تاریخی همدان از وضعیت مطلوب تری برخوردار است، اما مرمت غیر کارشناسی آن در برخی از موارد لطمه هایی به آن وارد آورده است، از جمله در هنگام نقاشی محوطه داخلی آرامگاه، بخش هایی از کتیبه های سنگی ۲۵۰۰ ساله نیز زیر بار رنگ قرار گرفته است.

آرامگاه حبقوق نبی - (تویسرکان):

حبقوق نبی از انبیاء ۱۲ گانه بنی اسرائیل در ۲۲۰۰ سال پیش و از نسل موسی (ع) است. وی نامش در کتاب تورات ذکر شده و کتاب نبوت وی جزو کتابهای عهد عتیق است. او دارای شان و مقام مذهبی خاصی نزد پیروان دین یهودی می باشد و برای مسلمانان نیز بسیار قابل احترام است. کتاب حبقوق به نام "سفر سی و پنجم از اسفار عتیق" در اوج فصاحت و بلاغت در ادبیات عبرانی به نگارش درآمده است.

حبقوق در زبان عبری به معنای درآغوش گرفته شده می باشد. پدر وی "یشوعالویت" و مادرش "شونامیت" بوده اند. او در حدود ۶۵۰ الی ۷۰۰ سال قبل از میلاد مسیح (ع) یعنی اواخر سلطنت "یوشیاها" و عصر "دانیال نبی (ع)" و "الیاس نبی (ع)" می زیسته و دانیال نبی را ملاقات کرده است. ایشان در ۶۰۷ سال قبل از میلاد مسیح همزمان با سلطنت "یهوایحیم" و بعد از شعیاء نبی به پیامبری مبعوث شده اند. در زمان تصرف اورشلیم توسط بخت النصر، حبقوق به همراه قوم خود از جمله دانیال نبی به اسارت سپاهیان دشمن درآمدند و به بابل انتقال داده شدند. پس از آزادی قوم یهود در سال ۵۳۸ قبل از میلاد بدست کورش هخامنشی، آن حضرت به اتفاق عده ای از پیروان خود به ایران مهاجرت کرد و در تویسرکان آن روز (در استان همدان) سکونت گزید که پس از رحلت نیز در همین مکان مدفون گردید.

ساختمان فعلی آرامگاه حبقوق نبی، از بناهای تاریخی ایران و مربوط به دوره سلجوقیان در قرن هفتم هجری است و بسیار مورد احترام یهودیان و مسلمانان میباشد.

مقبره حزقیل نبی - (دزفول):

مقبره حزقیل نبی که پدر دانیال نبی است در شهر دزفول (در خوزستان) قرار دارد که از زیارتگاههای مردم مسلمان این شهر و یهودیان بشمار می آید.

آرامگاه دانیال نبی - (شوش دانیال):

دانیال از انبیای بنی اسرائیل بود که حدود ۲۲۰۰ سال پیش در دربار ایران اقامت داشت و شرح نبوت و معجزات وی در بخشی مستقل در مجموعه کتب عهد عتیق مندرج است. آرامگاه وی که به روایتی، توسط امام علی شناسایی شد، در شوش از توابع دزفول واقع شده و بسیار مورد توجه مسلمانان است.

زیارتگاه ساره بت آشور (یا بی بی خاتون) - (اصفهان):

طبق روایتی یهودی، ساره از نوادگان حضرت یعقوب، در مکانی در بنام کوکولو در حومه شهر اصفهان متجلی شده است و به همین مناسبت، زیارتگاهی بنام او در نزدیکی شهر اصفهان بنا شده و جمعی از یهودیان ایران این مکان را زیارت می کنند. قصه این واقعه به ایام سلطنت شاه عباس صفوی باز میگردد. گفته میشود روزی شاه عباس صفوی برای شکار عازم سفر به خارج از شهر اصفهان میگردد. در راه آهوی زیبایی را می بیند و به سپاهیان امر میکند که این شکار مخصوص اوست و هنگام تاخت برای شکار او به اطرافیان خود امر میکند که هیچ کس دنبال او نرود. آهوی گریزان پس از مدتی بداخل غاری وارد میشود و شاه نیز با پیاده شدن از اسب داخل غار میشود. گفته میشود این غار در محلی بنام کوکولو واقع گردیده که گذر آن از راه کاروانسرای نزدیک همان محل است. در داخل غار تاریک شاه عباس ناگهان با نمای زنی مسن و نورانی روبرو میشود که گویا خود را ساره (دختر آشور) و از نوادگان حضرت یعقوب معرفی میکند. ساره به شاه عباس میگوید که از ظلم و جور نسبت به یهودیان ایران دست بردارد و آنها را آزاد بگذارد وگرنه پایان سلطنت و عمر او بسیار نزدیک میباشد. شاه لحظه ای سر خود را به عقب برمیگرداند و به محض برگرداندن مجدد صورت خود، می بیند که این زن ناپدید شده است. از همان لحظه شاه دست از شکار برداشته و با همراهان خود به قصر بازمیگردد.

منابع:

- * خبرگزاری دانشجویان ایران - تهران
- * سایت اینترنت "همدان دروازه تاریخ" (<http://www.hamedan-ir.com>)
- * سایت اینترنت "مؤسسه گفتگوی ادیان" (<http://www.iid.org.ir>)
- * روایات و شواهد هموطنان عزیز

هموطنان گرامی،

جهت تکمیل هرچه بیشتر این بخش، به کمک شما نیازمندیم. خواهشمندیم چنانچه عکس، اطلاعات و توضیحاتی در رابطه با مطالب بالا دارید، آنرا به آدرس پست الکترونیک ما ارسال دارید.